

Ioan Aurel Pop despre Românul Absolut: Eminescu este, în sine, elogiul și lauda poporului român! Eminescu și Transilvania – Conferință de 15 ianuarie, Ziua Culturii Naționale

Foto Alina Bianca Bălan

Eminescu și Transilvania

(sau Elogiul culturii naționale românești)

de Acad. Ioan-Aurel Pop

Lui Mihai Eminescu i-au adus laude toți românii care l-au citit, de la cei mai mari cărturari până la oamenii de rând, fascinați de versul și de verbul său. Nu pot pomeni aici toate monografiile și edițiile Eminescu și nici elogiile închinat din secolul al XIX-lea încoace marelui poet. Trebuie doar să amintesc că, începând cu anul 1932, George Călinescu i-a tot prezentat viața, pentru generații de români, cu măsura omului echilibrat și a specialistului desăvârșit, plasându-l pe Mihai Eminescu sub semnul eternității. Concluzia exegetului era tulburătoare: **„Astfel se stinse în al optulea lustru de viață cel mai mare poet pe care l-a ivit și-l va ivi vreodată, poate, pământul românesc. Ape vor seca în albie, și peste locul îngropării sale va răsări pădure sau cetate, și câte o stea va veșteji pe cer în depărtări, până când acest pământ să-și strângă toate sevele și să le ridice în țeava subțire a altui crin de tăria parfumurilor sale”**[1]. De aceea, ni s-a părut tuturor drept cel mai firesc lucru ca Ziua Culturii Naționale, pentru toți românii, să fie ziua nașterii lui Mihai Eminescu.

În deceniile din urmă, totuși, și statura de scriitor național a lui Eminescu a fost pusă în chip drastic în discuție, cu accente de condamnare care păreau fără drept de apel. O singură justificare poate să explice asemenea reacție, anume cultura oficială de tipul corului cu o singură voce din anii „Cântării României”, când și cele mai înalte idealuri românești intraseră în ridicol și deriziune. În acest context

ideologic – cum se știe – nici Eminescu nu putea fi decât „luceafăr”, „geniu”, „poet nepereche”, „patriot” etc., fapt care a condus, prin repetare abuzivă, la tocirea respectivilor termeni și, pentru cei mai mulți, la golirea lor de sens. Justificarea este însă numai parțială, fiindcă ea nu explică de ce, în peisajul cultural românesc post-decembrist, multe judecăți de valoare despre Eminescu au căzut în extrema condamnării, denigrării și calomnierii, când, de fapt, nu era nevoie decât de revenirea la calea de mijloc, realistă. În acest cadru eterogen, abordarea echilibrată a creației scriitorului a rămas mult timp o *rara avis*. Abia ultimii ani par să mai fi potolit din patimile exhibate de unii „critici” imberbi atunci când venea vorba de Eminescu. Meritul unei asemenea atitudini naturale îl are, în cea mai mare parte – spre cinstea ei – Academia Română, prin Secția sa fondatoare de filologie și literatură română.

Un exemplu de denigrare „erudită și matură”, *ex cathedra* (expresia nu este metaforică, fiindcă autorul denigrării era pe atunci titular la prima universitate a țării, din capitală), a lui Eminescu a venit în 1997, printr-o lucrare-eseu, apărută apoi în mai multe ediții, în tiraje „de masă”, la Editura „Humanitas”[2]. Cu toate precauțiile luate de autor, Eminescu este portretizat, în chip necruțător, în paginile cărții drept „mit”, cu următoarele conotații: „autohtonist și xenofob” (p. 11), „naționalist” (p. 60), „gazetar și profet naționalist” (p. 91), „antioccidental”, prolog, prin „Doină”, al unor „invocații naționale legionare”, plasat, într-o succesiune nefastă, alături de Zalmoxis, Ștefan cel Mare, Horea și Căpitan (p. 320)[3] etc. Toate aceste lucruri – expuse într-o manieră alertă și într-un stil atractiv, convingător – pot părea și par multora reale, aieva, mai ales că între cititori puțini sunt cunoscători profunzi ei operei eminesciene și, mai puțini încă, sunt la curent cu evoluția detaliată a istoriei moderne și contemporane, în lume și la noi.

Mesajul lucrării menționate[4] (și al altora, care exprimă opinii aproape identice) păcătuiește, în cazul lui Eminescu, din cel puțin două motive: 1) face din Eminescu un om dedublat, cu o față de mare poet și cu o alta – total diferită – de gazetar xenofob și naționalist; cu alte cuvinte, unul este Eminescu-poetul și cu totul altul Eminescu-ideologul; 2) judecă ideile literare, dar mai ales politice ale lui Eminescu prin prisma unor idealuri declarate cumva universale și atemporale, dar care au, toate, caracter istoric și au apărut recent; altfel spus, Eminescu este „rău” fiindcă nu a anticipat „Declarația universală a drepturilor omului”, nici drepturile minorităților definite de Comisia Europeană și nici nu a protestat când numele său a fost alăturat de legionarii numelui Căpitanului! În treacăt fie spus, plasați în acea situație nefericită, nu s-au putut revolta nici Ștefan cel Mare și nici Horea, adică alți „naționaliști”! Suprema acuză adusă poetului se leagă cumva de poezia „Doină”, considerată un fel de esență în versuri a xenofobiei eminesciene: „Cine-a îndrăgit străinii/ Mânca-i-ar inima câinii” (p. 231)[5]. Aici se procedează prin izolare, individualizare și scoatere din context, încât cititorii înțeleg că „geniul național al românilor” este un mărunț autohtonist, un naționalist și un xenofob, în contrast cu spiritele luminate ale timpului său. Autorul omite să spună că toți marii creatori romantici și post-romantici ai secolului al XIX-lea – mai ales cei afirmați în rândul popoarelor central și sud-est europene – exprimau aceleași idei cu Eminescu despre străinii „cotropitori”, în spiritul aspirațiilor de libertate națională și de formare a statelor naționale. Cele mai progresiste figuri ale secolului lui Eminescu erau luptătorii pentru propășirea idealurilor naționale, îndreptate împotriva ocupanților, împotriva „națiunilor imperiale”, educate ca să stăpânească. Glorificarea trecutului nu este „păcatul” lui Eminescu, ci al tuturor creatorilor romantici, de oriunde, iar ura (exprimată poetic ori gazetărește) față de străinii asupritori (sau considerați ca atare, în bloc) este un atribut general al elitelor popoarelor supuse. A-l acuza pe Eminescu de xenofobie

În acord cu idealurile democratice de azi și cu legislația în vigoare este ca și cum l-am respinge pe Aristotel pentru că i-a definit pe sclavi drept „unelte vorbitoare”. De altminteri, asemenea tentații sunt curente. Să ne amintim că și Bălcescu i-a reproșat lui Mihai Viteazul faptul că nu i-a eliberat pe țărani, ca și cum lumea de final al Evului Mediu s-ar fi putut ghida după principiile democrat-liberale ale secolului al XIX-lea. Dar nici Bălcescu nu scapă de pana vajnicului critic, fiind acuzat nu numai de naționalism incurabil, dar și pentru vina de a fi permis să i se pună de către comuniști chipul pe bancnota de o sută de lei. Ca urmare, și el apare drept un fel de criptocomunist. În același fel, după judecățile din cartea menționată, Eminescu – preluat și de legionari după aproape o jumătate de secol de la moartea sa – ar fi fost un gardist *avant la lettre*!

A fi „naționalist” în epoca lui Eminescu însemna a-ți iubi în chip nețărmurit țara și poporul și a lupta pentru libertatea națională. Acesta era unul dintre cele mai înalte idealuri morale posibile, exprimate numai de spiritele cele mai alese. Termenul, ca toate *ismele*, a dobândit conotații peiorative (cu sensul de exagerare a unui sentiment, a unei atitudini etc.) mult după moartea lui Eminescu, în secolul al XX-lea. Toți marii contemporani ai lui Eminescu, din România și din țările vecine, au construit țările lor, națiunile lor moderne, s-au mândrit cu aceasta și s-au declarat „naționaliști”. A fi „naționalist” atunci însemna a lupta contra puterilor multinaționale înglobante, care îngrădeau folosirea limbii proprii, a religiilor și confesiunilor specifice, a tradițiilor popoarelor mai mici, oprimând sute de milioane de oameni. Prin prisma unor anumite curente contemporane, această atitudine poate părea demnă de condamnat, dar abordarea aceasta este complet falsă și arată lipsa unei gândiri istorice.

Acuza de naționalism adusă lui Eminescu este însă – inclusiv din perspectiva contemporană – foarte gravă. Ea vizează și

atitudinea poetului față de Transilvania. Să ne amintim că în anul 1850, când se năștea micul Eminovici la Ipotești, țara noastră exista numai în sufletele unor vizionari, era o țară de țări supuse puterilor vecine. Oltenia și Muntenia formau ceea ce străinii numeau Valahia, iar românii Țara Românească, „provincie privilegiată”, situată în orbita Imperiului Otoman; Dobrogea era, de mai bine de patru secole, efectiv sub ocupație turcească; regiunea dintre Carpați și Prut forma ciuntitul principat al Moldovei, dependent, aidoma Valahiei, de Imperiul Otoman; Țara de Sus – numită ulterior Bucovina – cu vechile capitale ale Moldovei și cu gropnițele domnești (inclusiv cu mormântul lui Ștefan cel Mare) se găsea, de la 1775, sub austrieci; Moldova de răsărit (dintre Prut și Nistru) era frântă de ruși la 1812; Transilvania, Banatul, Crișana, Maramureșul se aflau sub Habsburgi de la 1688 și sub stăpâni străini de vreo șapte-opt secole. Orice intelectual român responsabil de atunci nu putea să fie decât revoltat de această situație și dornic de unificare politică a națiunii, adică „naționalist”.

Pe când „băietul” care „cutreiera păduri” și „se culca ades lângă izvor” avea vreo nouă ani, Muntenia, Oltenia și mica Moldovă (fără Basarabia și Bucovina, dar cu cele trei județe din sud, reprimite la 1856) se uneau sub Alexandru Ioan Cuza, formând Principatele Unite, chemate oficial, la scurtă vreme, România. Când pleca silit principele Alexandru Cuza și venea incognito principele Carol I de Hohenzollern, adolescentul precoce Mihai îi cerea „frumoasei Bucovine să se îmbrace în doliu”, fiindcă „se stinse un luceafăr”. Așa găsisse cu cale elevul de la Cernăuți să-l cheme pe dascălul său ardelean, Aron Pumnul, care studiase în limbă străină la Cluj, în aceeași înaltă școală crăiască în care învățase alt „naționalist” înverșunat, anume Avram Iancu. Apoi, crescând într-o lună cât alții într-un an, Eminescu a scris despre „Dragoș Vodă cel Bătrân”, despre „românii pierduți pe Criș și pe Mureș”, despre „Mureșan” care „scutura lanțul”, despre „Târnava prinsă în galbine maluri”, l-a văzut aievea pe Horea

„stând călare pe-un munte falnic”, strajă pământului și poporului „de la Nistru pân-la Tisa”... În tot acest timp, a văzut mai adânc decât alții devenirea țării, adică independența de la 1877 și nedreptatea marilor puteri față de sacrificiile românilor, pierderea Bugeacului și obținerea Dobrogei (în 1878, când vecinii generoși „ne-au luat ceea ce era al nostru și ne-au dat ceea ce nu era al lor”), proclamarea țării drept regat, cu prestigiul crescut în Europa (1881) și apoi, la scurtă vreme, nu a mai văzut nimic din nimicnicia lumii acesteia, hotărând să ne vegheze din ceruri, ca „un tânăr voievod” rătăcitor prin stele.

Nu se cuvine să vă spun Domniilor Voastre, sub aceste „falnice bolți” încărcate de înțelepciune, cum a cunoscut Eminescu țara toată, pe care o avea întipărită în suflet, în ciuda vieții sale scurte de numai 33 de ani deplin lucizi. Nu pot și nu se cade să insist asupra acelor familii Eminovici (Iminovici) de pe lângă Blaj și Făgăraș, nici să spun despre Iosif Vulcan și a lui „Familie” orădeană ori despre emoția poetului când a văzut cu propriii ochi Mica Romă, salutată din inimă... Îmi închipui numai cât se va fi iluminat, în cea dintâi călătorie sau în cealaltă, cu trupa de teatru a lui Mihail Pascaly, sub turnul Bisericii Sfântul Nicolae din Șcheii Brașovului, la sfat cu voievozii ctitori, apoi la Alba Iulia, la adunarea „Asociațiunii”, apoi în satul Bucerdea, pe Târnavă, de unde pornise în lume familia Maiorescu, ori la Târgu Mureș sau la Sibiu, ajutat de Nicolae Densușianu să ajungă la Rășinari, la popa Bratu, bunicul dinspre mamă al lui Octavian Goga... Îl văd aievea, muștră pârintește de Slavici la Viena, sfătuit de George Barițiu, stimulat de Vulcan, ajutat de unii, neînțeleși de alții. Poezia de dragoste de cea mai adâncă vibrație i-a fost inspirată apoi de un alt spirit transilvan (năsăudean) – Veronica Micle, dătătoare de har pentru „Eminul ei iubit”.

Eminescu, purtând în suflet țara întreagă, „de la Nistru pân-la Tisa”, nu avea cum să ocolească, în viața reală și în cea recreată prin opera sa, Transilvania. A văzut în Transilvania

originea statelor românești, prin voievozii descălecători, originea școlilor în limba română, prin dascălii „descălecați” la București și Iași, dinspre Sibiu, Brașov, Blaj ori Cluj, a admirat în Transilvania leagănul erudiției, acribiei și dascăliei, dar, mai presus de toate, icoana românismului păstrat nealterat, cu rădăcinile lui daco-romane, cu obsesia latinității, cultivate de Școala Ardeleană și de epigonii ei. Eminescu a fost emoționat sincer în Transilvania, de oameni, de port, de maniere, de nevoia deșteptării acestei părți a națiunii, ținute încă în ignoranță și supunere. A făcut chiar proiectul unui ciclu de conferințe populare, destinate maramureșenilor și menite să cuprindă următoarele teme: 1. Geniul național; 2. În favoarea teatrului; 3. Studii asupra pronunției; 4. Patria română; 5. Poezia populară[6]. La serbările Putnei, Eminescu a strâns simbolic țara la un loc, sub oblăduirea spiritului ștefanian, iar în organizarea evenimentului s-a sprijinit în chip serios pe transilvăneni și bucovineni. Prima poezie i s-a publicat în Transilvania (Crișana), iar prima răsplată literară pecuniară tot de acolo i-a venit. Iată ce-i scria poetul, la un moment dat, lui Mecena al său (Iosif Vulcan): „Mult stimate domnule și amice, Mulțumesc pentru onorariul trimis – cel dintâi pentru lucrări literare pe care l-am primit vodată-n viață. În România domnește demagogia, și în politică și în literatură; precum omul onest rămâne aici necunoscut în viața publică, astfel talentul adevărat e înecat de buruiana rea a mediocrităților, a acelei școale care crede a putea înlocui talentul prin impertinență și prin admirație reciprocă. Iartă-mi, stimate amice, acest ton polemic, dar te asigur că **a fost pentru mine o rară mângâiere de-a mă vedea remunerat dintr-un colț atât de depărtat al României, din Oradea-Mare** – când în țara mea proprie nu voi ajunge nicicând să însemnez ceva, excepție făcând de cercul restrâns al câtorva amici. Și-apoi să nu fiu pesimist?”[7]

Și totuși, cu toată mizeria materială și morală, cu toate nopțile de înecat amarul la „Bolta Rece” sau aiurea, cu toată

disperarea și boala, **Eminescu nu s-a supărat niciodată pe România, nici pe țările care formau țara cea mare și nici pe poporul român și nici măcar pe neamurile străine.** Despre România, atunci când era mai obidit, mai revoltat și mai flămând, Eminescu a scris cele mai frumoase versuri. S-a supărat, firește, pe conducătorii răi, de toate etniile, pe prostie și răutate, pe mediocritate și rapacitate. Insinuarea de xenofobie este, cel mai adesea, gratuită, câtă vreme Eminescu îi veștejește pe aceia care stăpâneau și asupreau poporul său, mai ales poporul de jos. Natural, are unele tonuri prea aspre, confundă partea cu întregul sau pe inamicii reali cu cei imaginari, proferează critici nedrepte, mai ales atunci când, în mintea lui, realitatea interfera cu ficțiunea. Putem constata chiar – printr-o formă de gândire anistorică – faptul că Mihai Eminescu, judecat după normele noastre actuale, a exprimat idei xenofobe și antisemite. Dar, după nici un secol de unitate politică națională, suntem oare noi vrednici să-l judecăm pe Eminescu? Oare nu s-ar conveni să-l lăsăm pe el să ne judece? Sau ne temem să nu coboare asupra bicisniciei noastre fulgerul judecății Poetului? Eminescu a fost geniu, nu sfânt, cu generoase ieșiri, cu egoisme copilărești, cu logice planuri de propășire a patriei și a universului și cu lamentabile neputințe omenești.

Dar **calitatea de arhitect (în sens spiritual) al României moderne nu i-o poate lua nimeni lui Eminescu.** Mort trupește în 1889, poetul nu a apucat să vadă Războiul cel Mare de Întregire a Neamului, nici Mărășeștii, nici adunările de la Chișinău, Cernăuți și Alba Iulia, nici dreptatea istorică pe care, în fine, ne-au făcut-o cei mari la Paris, în 1919-1920, recunoscând deciziile democratice ale românilor. Când a trăit Eminescu, România de pe harta politică europeană avea maxim 137 000 de km pătrați, iar la 1918-1920 Regatul României era de circa 300 000 de km pătrați, exact „de la Nistru pân-la Tisa”, cum prevestise marele vizionar. Cu alte cuvinte, Eminescu nu apucase să vadă pe hartă nici măcar jumătate din România reală și nici nu a avut stringentă nevoie! Când a fost

la Cernăuți, la Blaj și la Sibiu ori în atâtea alte părți, a pipăit țara aievea și s-a convins că ceea ce avea în suflet corespundea cu geografia și cu etnografia. Când a scris „Dulce Românie, asta ți-o doresc!”, s-a gândit cu siguranță la România rotundă, descrisă în „Doină”, așa cum, în pomenita scrisoare către binefăcătorul său, plasează fără ezitare „Oradea Mare” într-un „colț îndepărtat al României”. Pentru poet – prin urmare – România exista demult, ca și pentru Kogălniceanu odinioară (la 1843) sau ca și pentru Nichita Stănescu (cu mult după, prin anii șaptezeci ai secolului trecut), ca și pentru atâtea generații de români: patria română era peste tot unde se vorbea românește; patria era chiar limba română!

Nicolae Iorga, în spirit eminescian, a scris cele mai frumoase cuvinte în proză despre România și țările ei de demult: **„În timpurile cele vechi, românii nu făceau nicio deosebire în ceea ce privește ținuturile pe care le locuiau; pentru dâșii, tot pământul locuit de români se chema Țara Românească. Țara Românească erau și Muntenia, și Moldova, și Ardealul, și toate părțile care se întindeau până la Tisa chiar, toate locurile unde se găseau români. N-aveau câte un nume deosebit pentru deosebitele ținuturi pe care le locuiau și toate se pierdeau pentru dâșii în acest cuvânt mare, covârșitor și foarte frumos, de Țară Românească”**. Și adaugă, lămuritor: „Țara Românească a avut odinioară un sens pe care foarte mulți l-au uitat și unii nu l-au înțeles niciodată; ea însemna tot pământul locuit etnograficește de români”^[8]. Numai ignoranții sau/și răuvoitorii se pot mira de aceste afirmații. La fel scrisese pe la 1700 Dimitrie Cantemir, când vorbea despre „toată Țara Românească, care apoi s-au împărțit în Moldova, Muntenească și Ardealul” sau, cu câteva decenii mai înainte, Miron Costin, convins că „numele [nostru] cel drept din moștrămoși este *român*, cum își cheamă și acum locuitorii din țările ungurești, și muntenii țara lor și cum scriu și răspund cu graiul: *Țara Rumânească*”. Dar – ceea ce nu spun detractorii – la fel scriseseră și gândiseră și Dante, Shakespeare,

Cervantes, Goethe, Puşkin sau Petöfi, ca şi Gibbon, Mommsen sau Michelet despre ţările şi popoarele (naţiunile) lor. Nici ei nu mai sunt citaţi integral azi în culturile lor şi în cultura universală, dar cât de mediatizate sunt în continuare mesajele lor! Şi cât de ne semnificativi şi de mărunţi sunt aceia care-i hulesc! Marile spirite universale – chiar dacă exprimă idei generale – nu pot reflecta decât epocile şi ţările lor. Toţi marii scriitori ai lumii sunt mai întâi scriitori naţionali, fiindcă – chiar şi atunci când nu recunosc asta – exprimă chintesenţa popoarelor lor, specificul local, cel mai adesea specificul naţional.

Cum să fi fost Eminescu „universalist”, „internaţionalist” şi „cosmopolit” când ţara aceasta, de-a lungul vieţii lui pământeşti, nu a existat în realitatea ei recunoscută decât în sufletele şi în minţile românilor? Cum să fi predicat Eminescu unirea cu alte neamuri, când nu era făcută şi acceptată încă unirea neamului său? Cum să ne permitem că condamnăm o linie firească de gândire care, din Evul Mediu până la Ureche şi Costin şi de la Dimitrie Cantemir şi Şcoala Ardeleană la Eminescu, Iorga, Constantin Giurescu, Ioan Lupaş sau Gheorghe Brătianu, a condus treptat, în chip firesc, la crearea prin cultură a adăpostului politic necesar acestui popor, adăpost numit România. În acest edificiu – văzut de Eminescu aieva şi glorificat prin creaţia sa – Transilvania era coloană vertebrală, axă de susţinere şi rezervor etnic românesc.

Academia Română are menirea – prin testamentul lăsat de atâţia înaintaşi şi, în primul rând de Eminescu – să vegheze la conservarea, dezvoltarea şi perpetuarea acestei realităţi şi să nu permită punerea sub semnul întrebării a legatului unităţii naţionale, prin voci izolate, care vor să impresioneze ori să strângă capital politic şi pecuniar. De aceea, se cuvine ca insinuările evocate şi altele (care susţin că Eminescu este perimat şi bun de pus în debaraua istoriei ori că limba română nu mai poate să servească pentru comunicare, ci doar pentru înjurături etc.) să fie auzite

(trăim, slavă Domnului, într-o țară care respectă libertatea de opinie!), dar nu și ascultate. Să nu ne lăsăm amăgiți de visele autonomiste, care amintesc triste experiențe de discriminare medievală! Poporul acesta, deplin format prin secolele IX-X după Hristos, atunci când apar primele știri scrise despre *blaci*, *vlahi*, *valahi*, *volohi* etc., a trăit circa un mileniu (și mai trăiește încă, în parte) despărțit și umilit, obligat să se plece sub sabie și să se ticăloșească, a cunoscut peste patru decenii de dictatură comunistă și alte multe rele. Generații de înaintași vrednici s-au chinuit, s-au luptat și, mulți, au murit că să făurească România, s-o apere, s-o primenească și s-o preamărească. România – visată și cântată de Eminescu în versuri – există, sub aspectul dreptului internațional și cu multe avataruri, de circa un secol sau un secol și jumătate. N-a fost aceasta o vreme edenică, dar a fost una de afirmare a națiunii, în vreme ce alte „țări și neamuri” – cum spune cântecul – „au pierit”. Ca și Eminescu – simbolul național – România nu a fost și nu este perfectă, dar există. Putem să fim dezamăgiți de multe realități, tărie, energie, personalitate, onoare și demnitate. Eminescu nu a fost și nu este infailibil și poate fi, natural, criticat. Dar dacă Eminescu a greșit în chestiunea națională, atunci toate spiritele noastre tutelare au greșit, ceea ce este absurd, revoltător și rușinos. Mai ales când o spun unii dintre noi, românii! Blamându-i pentru sentimentul lor național pe Eminescu și Bălcescu, pe Kogălniceanu și Alecsandri, pe Barițiu și Bărnuțiu, pe Iorga și Brătianu – chiar dacă ne vindem ușor panseurile publicate în tiraje generoase și câștigăm ușor banul – ne dăm singuri, până la urmă, certificate de paupertate intelectuală. Chiar și străinii lucizi și onești, pe aceia dintre noi care facem asta, ne disprețuiesc în adâncul lor, ne desconsideră, ne blamează.

Nu trăim într-o societate ideală și nici măcar dreaptă și cuminte. Suntem tentați mereu să criticăm și să ne supărăm, pe bună dreptate. Dar când ne supărăm tare pe unele și pe altele,

pe unii și pe alții, este bine să avem în față lecția pesimistului Eminescu și să rezistăm. O mie de ani de dezbinare și despărțire ne-au condus pe noi, românii, la un secol de unitate națională! Cum să punem semnul egalității – la scara timpului pământesc – între o mie de ani de singurătate și o sută de ani de unitate? Deocamdată trebuie să fie clar pentru multe generații viitoare că **„unirea face puterea”** – cum spusesse alt moldovean, dar, mai mult decât atât, **unirea sub semnul culturii naționale și al lui Eminescu ne dă rațiunea de a fi ca popor pe această lume.**

Eminescu nu are nevoie de laude sau de elogii. În această magnifică aulă doi confrăți transilvani au făcut „elogiul satului românesc” și au adus „laudă țăranului român”, spre cinstea lor și a instituției noastre.

Eminescu este, în sine, elogiul și lauda poporului român!

[1] George Călinescu, *Viața lui Mihai Eminescu*, București, 1966, p. 317.

[2] Lucian Boia, *Istorie și mit în conștiința românească*, București, 1997.

[3] Trimiterile se fac la ediția a doua a menționatului eseu, apărută în anul 2000.

[4] Vezi critica acestei cărți la Ioan-Aurel Pop, **Istoria, adevărul și miturile (note de lectură) – PDF -**, București, 2002.

[5] Paradoxal, după deceniile de interdicție de sub dictatura comunistă, respectiva poezie ajunge din nou pusă la index, de astă dată în plină epocă a democrației.

[6] G. Călinescu, *op. cit.*, p. 153.

[7] *Ibidem*, p. 280-281.

[8] Nicolae Iorga, *Români și Slavi. Români și Unguri*, București, 1922, p. 9. Vezi și I.-A. Pop, *Istoria și semnificația numelor de român/valah și România/Valahia*, discurs de recepție la Academia Română, rostit la 29 mai 2013, cu răspunsul acad. Dan Berindei, București, 2013, *passim*.

(Conferință de 15 ianuarie, Ziua Culturii Naționale 2016)

Text preluat de pe site-ul Academiei Române,

Sursa: **Mihai Eminescu**